

Hirdetés

MAGYAR HÍRLAP

APPLIKÁCIÓNK

0/24

Hétfégi melléklet

2021. MÁJUS 15.

0 5 1 5

Rápénz

Vers

Juhász Gyula: Egy régi nőnek

Cukor, bab és tojás

Fura világ

„...öt évre szóló bérleteket kínáltak, az állójegy csak öt gramm aranyba, míg a páholyjegy harminc gramm aranyba került”

RR

Budapest és Bécs válogatottja tömött lelátók előtt játszott 1946. április 14-én az Üllői úton. Az 1:1-re végződött találkozó magyar gólját szerző Deák „Bamba” harcol a labdáért az osztrák védővel, Pawuzával és a vendégek kapusával, Zemannal

Fotó: Magyar Olimpiai és Sportmúzeum

Fura, izgalmas, de reményeink szerint soha vissza nem térő időszakot élt meg a magyar labdarúgás éppen hetvenöt évvel ezelőtt. Bő egy évvel a második világháború magyarországi befejeződése után az élet már nagyon sok tekintetben visszazökkent a régi kerékvágásba, miközben a nagypolitikában vasmarkú erők szorításában alakult az új világ.

Koalíciós időknek nevezték a korszakot, sok mindent szabad volt még akkor, amit később már nem, s ez a mai szem számára szurreális képet fest a korról. Még amerikai dzsesszt játszottak a lokálokban, de már szovjet katonai bíróság ítélete fenyegetett magyar állampolgárokat (egy ilyen ítélet következményeként került akkoriban a Gulágra Olofsson Placid bencés szerzetespap, tanár). Még az 1945. novemberi nemzetgyűlési választások alapján a Független Kisgazda Párt adta a legtöbb képviselőt a parlamentbe, de a kommunisták, a szociáldemokraták és a parasztpárt képviselőinek tömörítésével létrehozott Baloldali Blokk révén megkezdődött az FKGP kiszorítása a hatalomból. A választásokon 57 százalékos eredményt elérő győztes párt jobboldali része még nem is egészen fél évvel a voksolás után ellenzékbe kényszerült, megalakítva a Magyar Szabadság Pártot.

Egyre több minden került a Rákosi Mátyás, Rajk László, Vas Zoltán, Kossa István és Gerő Ernő nevével „fémjelzett” MKP kezébe. Még eseményt jelentett, hogy a néhány nappal korábban az emigrációból hazatért Károlyi Mihály – Tildy Zoltán köztársasági elnök társaságában – megjelent a vívók szociáldemokraták által szervezett kegyeleti versenyén.

Akkor még nagyon gazdag volt a sportújságok

hirdetési rovata is, a „Hova menjünk meccs után?” kérdésre olyan ajánlatok feleltek, mint a Broadway Kávéház, ahol Kapitány Anna énekelt és Urbach Pál dzsesszenekara játszott, a Liberté Étterem, amelyben Pertis Pali cigányzenekara muzsikált, vagy a Magyar Világ étterem, ahol a Ferencváros indulóját is szerző Sallay Misi dalköltő muzsikált. Bemutatták a Kertész Mihály által rendezett Humphrey Bogart-filmet (A villamosszék felé), amelyet még hirdethettek a legújabb amerikai gengszterdrámaként.

De közben tombolt az infláció, a Népsport ára májusban kétmillió pengőről 300 millióra emelkedett. A hamarosan átadásra kerülő, felújított MTK-pályán – a tervgazdálkodás jegyében – öt évre szóló bérleteket (állandó belépőjegyeket) kínáltak, az állójegy csak öt gramm aranyba, míg a páholyjegy harminc gramm aranyba került. Straub János, a híres sportszerkereskedő teniszcipőket (is) kínált, „kreppgumi talppal, fehér autótetővászon felsőrésszel minden számban”. Folyamatosan hirdettek az ékszereket, nemesfémet felvásárolni szándékozók.

*

A magyar labdarúgásban 1945-ben és 1946-ban több klubnál is könnyen nyomon követhető volt a politikai befolyás.

A korszak legerősebb csapata, az Újpesti TE (UTE) 1945 nyarán, majd 1945–1946-ban és 1946–1947-ben is megnyerte a bajnoki címet, vitathatatlanul a legerősebb játékosállománnyal. Dicker Mihály, a legendás intéző 1945 júniusának végén nem kértelt a Népszavának nyilatkozva: „A Kisgazda Párt csapata lettünk s így még több támogatást kaphattunk.”

Egyértelmű volt a kapcsolódás, hiszen a katolikus értelmiségi családból származó Pesta László tiszti főorvos, az UTE elnöke az FKgP jelöltjeként került a Nemzetgyűlésbe. Nagy érdemei voltak abban, hogy az 1944 őszi bajnokesélyes csapat ne essen szét a háború utolsó hónapjaiban, a fiatal játékosoknak a Vöröskeresztnél talált menedéket. Noha az egyértelmű kapcsolódás itt már nem mutatható ki, de mégiscsak figyelemre méltó, hogy az 1947. augusztusi „kékcédulásként” elhíresült választásokon még mindig a megcsonkított FKgP kapta a második legtöbb szavazatot. Holott addigra már nem csupán a Sulyok Dezső vezette szárnyat zárta ki a kommunisták nyomására soraiból (akkor jött létre a Magyar Szabadság Párt), hanem a Pfeiffer Zoltán vezette csoportot is, amelyik aztán a közben feloszlott Szabadság Párt tagjaival közösen, Magyar Függetlenségi Párt néven indult a választáson.

Az FKgP és az MFP még mindig több voksot kapott, mint a Magyar Kommunista Párt. Ám 1947 őszére fordult a helyzet, miután az úgynevezett petíciós perben megsemmisítették az MFP voksait, az FKgP pedig egyre inkább beadta a derekát a

kommunistáknak.

Újpest futballcsapata aztán 1961-ig nem tudott újra bajnoki címet nyerni. Ugyanakkor hozzátartozik a teljes képhez, hogy az UTE legfontosabb vezetői az FKgP balratolódo szárnyának prominensei voltak, ide sorolhatjuk Pesta Lászlón kívül Ofner Aladárt is, utóbbi irányította 1947 őszétől a párt gazdasági ügyeit.

Mi volt a helyzet ezzel szemben a Ferencvárosnál, amelyet semmiképpen sem lehetett baloldalisággal vádolni?

A zöld-fehér egyesület 1945. szeptember 29-én tartotta a háború utáni első közgyűlését, miután négy héttel korábban visszanyerte önállóságát. Keveset publikált tény, hogy a Fradit a sport irányítását ellátó úgynevezett ötös sporttanács határozatára a Nemzeti Sportbizottság 1945 áprilisában feloszlatta, miként két korábbi, úgynevezett polgári egyesületet, a MAC-ot és a BBTE-t. Velük ellentétben a Ferencvárosi Torna Club esetében megbízta a szociáldemokrata Ábray Zsigmondot és a később kegyvesztetté váló kommunista Becskő Józsefet „az egyesület demokratikus alapon való újjászervezésével.” Ez a folyamat zárult le aztán szeptemberben.

Az új ügyvezető elnök Nádas Adolf (Dalnoki Jenő későbbi terminológiája szerint a „derék zoknigyaros”) lett, akit aztán november elején a labdarúgó-szakosztály elnökének is megválasztottak. A névsort böngészve itt is találhatunk kiscgazdakötödést: a társelnökök sorában szerepelt Csornoky Viktor neve is. Az akkor mindössze huszonhat éves jogi doktor egyébként Tildy Zoltán köztársasági elnök veje volt. Valamint nemzetgyűlési képviselő, az FKgP főtitkára, a washingtoni magyar nagykövetség első titkára, később újra itthon lapszerkesztő, majd 1947 őszétől hazarendeléséig egyiptomi nagykövet is. Kémkedés vádjával 1948 nyarán koncepció perbe keverték – apósát erre hivatkozással mondatták le az államfői posztról –, majd az év végén halálra ítélték, 1992-ben rehabilitálták.

Ugyancsak a kiscgazdák támogatottja volt a Herminamezei AC, amelynek vezetője, Kovács Mátyás még 1945 májusában, amikor a csapat a tavaszi-nyári bajnokságban a második vonalba kapott beosztást, azt mondta: „...ha – remélem – megnyerjük a bajnokságot, komoly képességű gárda fogja képviselni a HAC-ot és a Független Kiscgazdapártot, amelynek reprezentatív egyesülete a HAC”. A klub egyik játékosa, Hidegkuti Nándor, az Aranycsapat középcsatára így emlékezett vissza zuglói igazolására: „Nehéz volt a háború után az élelmezés is. A Herminamezei AC-ben a prémiumot burgonyában, cukorban és babban kaptuk.”

Természetesen a szociáldemokraták és a kommunisták sem maradtak ki a futball támogatásából. A Vasas és a Csepel is

megegyesült, az angyalföldi klubnak a vezetői közül Hegyi Gyula vagy (és akkor még elsősorban) Hidas Ferenc az egész magyar sport irányításában kulcsszerepet vállaltak. A Vasast támogatta a szakszervezet, s nem kis mértékben a Magyar Kommunista Párt.

Az élvonalbeli klubok neveit olvasva feltűnő a Zuglói MADISZ, a IX. kerületi Dózsa MADISZ és az Er-So MADISZ neve.

A Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség – amelynek 1945. április 23-án alakult országos vezetőségébe bevásztatták Gallowich Tibort, a népszerű újságíró, szövetségi kapitányt is – az eredeti tervek szerint a Magyar Nemzeti Függetlenségi Frontban tömörült koalíciós pártok közös ifjúsági szervezete lett volna, de gyakorlatilag az MKP ifjúsági szervezeteként működött. Zuglóban, Pesterzsébeten és Soroksáron erős volt a szervezet, s erős a támogatott futballcsapat. (Az erzsébetiek és a soroksáriak egyesültek 1945-ben.)

Kevésbé nyilvánvaló, hogy a Budafoki MTE is az MKP támogatását élvezte.

Az egyesületi névben esetenként felbukkanó „barátság” szó a szociáldemokrata kapcsolatra utalt: a kőbányai, a szentlőrinci és a Gamma „romjaira” épült budai együttes élvezte ennek előnyeit.

Akkoriban még a „bundavádnál” is mást emlegettek a vesztegetés eszközeként, tekintettel arra, hogy akadozott az ellátás. Amikor a Dózsa MADISZ egymás után szenvedte el a súlyosnál súlyosabb vereségeket, Gallowich Tibor szövetségi kapitány is utalt rá: „Vajon miért veszítette el több mérkőzését rendszerint nagyobb gólaránnyal a Dózsa? Talán itt is lisztet ígértek? Végül még kiderül, hogy a Dózsa ugyan kiesett, de egy lisztraktárral rendelkezik.” Egyébként vidéken akkoriban még az is előfordult, hogy a játékosok élelmezésének segítése céljából egy tojásban határozták meg a „belépőt”.

*

Profi labdarúgás nem létezett – legalábbis hivatalosan nem. De még a baloldal által erősen determinált sportsajtó sem vonta kétségbe, hogy szükség lenne rá. Világos érveket sorakoztatott: „Erkölcsei gátlások nem lehetnek, erkölcstelen a hazugság, tehát az álamatörizmus. A tehetséget megfizetik a művészetben, az irodalomban is, a hivatásos színészeknek nem kisebb a tekintélye, mint a műkedvelőé...”

Sárosi György, a Ferencváros akkori legtekintélyesebb – közismerten jogász végzettségű – futballistája is készített egy tervezetet, amelyben a profizmus mellett tört lándzsát, de egyszersmind helyesnek nevezte, ha a játékosoknak van polgári foglalkozásuk is. Világos: állami támogatás nélkül a klubok nem tudták volna

megfelelően fizetni a futballistákat. A Ferencváros javaslata a kérdésben hasonlatos volt a negyvenes évek elején ismerthez: „nem amatőr” kategóriát adott volna a játékosoknak.

A tervezetben az szerepelt, hogy „a juttatás mindig álljon arányban a pénz vásárlóerejével, például 25-30 belépőjegy ára lenne a rápénz”.

A profizmus kérdése nagyjából egybekapcsolódott a „keressenek jobban a futballisták” gondolkörrel, ami azért is került előtérbe, mert – finoman fogalmazva – nagy igény mutatkozott külföldön a magyar labdarúgókra. Mai fejjel azt akár természetesnek is vehetjük, hogy gyakoriak voltak a megkeresések Olaszországból és Franciaországból, de még többen mentek a háború vége után először Romániába, majd Csehszlovákiába.

Az adott történelmi helyzetben, mikor a trianoni diktátummal elcsatolt, ám a bécsi döntések és más területi revíziók alapján 1938 és 1941 között visszatért területeket 1945 után ismét elszakították Magyarországtól, talán furának tűnhet, hogy a magyar futball (kül)politika első szövetségesei, de még az sem túlzás, hogy barátai – az osztrákok mellett – a románok és a jugoszlávok lettek. „A felszabadítás után Magyarország felé a szomszédállamok közül először Románia nyújtott baráti kezét” – hirdette 1945 szeptemberének végén a Népszport. (Vajon mit szólhattak ehhez a szovjet elvtársak?) Majd még hozzátette: „A két sokat szenvedett nép a demokratikus megértéstől izzó kohójában pecsételt meg egy őszinte, igaz barátságot, amelyik minden vonatkozásban – így a sportban is – jótékonyan hat ki a további fejlődésre.”

Ezek a kapcsolatfelvételek elsősorban az MLSZ élére állított, korábban már említett Becskő Józsefhez köthetők. Becskő a harmincas években játékvezetőként, illetve partjelzőként működött, nevéhez fűződött a korszak legnagyobb hibája: az 1938–1939-es bajnoki cím szempontjából döntő Újpest–Hungária mérkőzésen taccsbíróként a közelben állva sem vette észre, hogy a lila-fehérek gólt hozó akciójánál a labda elhagyta az alapvonalat. A bajnoki címet a „nevető harmadik” Ferencváros nyerte, Becskő visszavonult, csak ezért nem tiltották el. Innen szélesebb és egyben nehezen értelmezhető út vezetett mindössze öt és fél év alatt a csúcsra.

Az 1940 óta az illegális mozgalomban részt vevő Becskő 1945 tavaszán előbb a Nemzeti Sporthivatal főtitkára, majd áprilisban az MLSZ elnöke lett a kommunista párt tagjaként. Futott a szekere, hetvenöt évvel ezelőtt egy személyben az Országos Szövetkezeti Tanács elnökhelyettese, az Országos Gazdasági Tanács tagja, az Általános Fogyasztási Szövetkezet igazgatósági tagja, a Mezőgazdák Szövetkezetének vezérigazgató-helyettese is volt,

sportfunkciói mellett. Ám belebukott az úgynevezett Weissshaus Aladár-ügybe, ottani (valódi vagy koholt) szerepvállalása miatt amilyen gyorsan a csúcsra emelkedett, olyan gyorsan el is tűnt onnan.

Az MLSZ élén 1947 tavaszáig állt, utána kizárták a pártból, 1948-ban gyakorlatilag minden fontos polgári tisztségét elveszítette, 1951-ben feleségével kitelepítették Budapestről, majd 1955-ben elhunyt.

(Kortünet: a szövetség élén Ries István követte, aki 1945 és 1950 között, egészen letartóztatásáig igazságügy-miniszterként tevékenykedett. A Szakasits Árpád ellen koholt perben akarták felelősségre vonni, de mielőtt bíróság elé kerülhetett volna, a váci börtönben agyonverték.)

Becsőnek nagy része volt abban, hogy a jugoszláv és a román válogatott 1945-ben lekötött mérkőzést a magyarok ellen, más kérdés, hogy előbbiből végül nem lett semmi. Novemberben kilenc (!) magyar edzőt kértek a románok, az Edző Testület pedig Ádám Józsefet, Balasits Mihályt, Markos Imrét, Müller Elemért, Dán Vilmost, Böhm Sándort, Guttmann Bélát, Hajdú Andrást és Dimény Lajost jelölte és küldte.

Figyelemre méltó, hogy 1946 májusában a magyarok ellen a következő hónap elejére, Bukarestbe tervezett – s végül lemondott – mérkőzésre összehívott „román” tizenegybe az ottani szövetség hét magyart is beállítani készült, Borost, Perényit, Mészároost, Szegedi-Simatocot, Fábiant, Bodolát és Tóth III Mátyást.

Többségük tagja volt a Nagyvárad AC 1943-1944-es magyar bajnokcsapatának. De az Opatá Zoltánt váltó Blum Zoltán keze alatt már alakult az aradiak nagyszerű csapata is, amelynek tagjai közül Márky Sándor, Lóránt Gyula (az Aranycsapat középhátvédje), Páll Béla, Vass Mózes, Farmati Zoltán, Mészáros Ferenc, Perényi-Pecsovsky József, Kovács Albert, Barna János, Radnai-Reinhardt János, Bonyhádi László és Tóth III Mátyás is a magyar bajnokságban játszott 1945 előtt, elsősorban a Kolozsvári AC-ben vagy a Nagyvárad AC-ben.

Biztosan állítható: ez a gárda a magyar bajnokságban is dobogóesélyes lett volna! Tóth III Mátyást Gallowich Tibor be akarta hívni a magyar válogatottba – de a román szövetség megtiltotta. „Matyi” játszott a román válogatottban, pedig soha életében nem vette fel az ottani állampolgárságot... Ugyanakkor a román futballal kötött szoros kapcsolat hamar megromlott. Elsősorban azért, mert sokan engedély nélkül Romániába szöktek, az ottani szövetség pedig játékedélyt adott nekik. A Népsport közölte a kiszemelték nevét: Puskás, Deák, Onódy, Kubala, Szilágyi, Lóránt, Hidegkuti. Közülük végül csak Lóránt ment el.

Az aradihoz hasonlóan erős csapata volt Pozsonynak, az SK Bratislava. „Csupa magyar származású fiúból fog állani a Bratislava támadósora. Ez lesz ugyanis a csatárötös: Illovszky, Kubala, Tegelhoff, Schubert, Turbéki. Ezt a sort Budapesten is elfogadná akármelyik csapatunk” – írta a Képes Sportlap, s igaza volt. Az ötből egyébként Tegelhoff Viktor rózsashegyi születésű volt, Turbéky szigetvári, a többiek budapestiek.

Csehszlovákia keleti része nagyon népszerű volt a magyar futballisták között, s jellemző a zavaros viszonyokra, hogy néhányan, mint Vinnyei Jenő (Eugen Prosovsky) és Kassai Miklós (Milos Klimek) még válogatottba is bekerültek, meglehetősen kétes állampolgársági háttérrel.

*

A magyar futballisták külföldre szöktetésére, az akkori szóhasználattal élve, szipkázására egy külön iparág épült. Főszereplőinek neve gyakran felbukkant a korabeli bűnügyi krónikákban is, mint egy Alemanni nevű modenai kereskedőé, akinek az itteni „alvállalkozói”, az alvilági néven ismertté lett Rezes, Kockás és Szőke Gizi segítettek. (Utóbbit Freidenberg Oszkárénak hívták.) Budapest volt a romániai játékosok olaszországi szerződésének gócpontja is, a Ciocanul akkor már Itália kék ege alatt élő korábbi elnök-üzletember, nomen est omen, Kaufmann mozgatta a szálakat.

A Bolognában élő operaénekest, Járay Józsefet gyakran vádolta a sajtó azzal, hogy segédkezik a futballisták itáliai karrierjének egyengetésében. Így volt ez 1946 májusában, a válogatott fedezet, Sárosi III Béla villámgyors eltűnésekor, távozásakor is. Járay mindig tagadta, hogy szerepvállalása túlment volna a baráti segítségen. (Egyébként a harmincas években maga is kiváló sportoló volt, az ország legjobb tízpróbázói közé tartozott. Kalandos életet élt, külföldre szerződéssel, hazaköltözéssel, üzérkedés miatti börtönbüntetéssel, s persze számos ragyogó színpadi alakítással.)

Sárosi III egyébként rendőrtiszt volt, ezért miután váratlanul és engedély nélkül – feleségével együtt – Bolognába távozott, tekintélyes bátyját, Sárosi Györgyöt szólították fel, hogy szolgáltatassa vissza ifjabbik öccse szolgálati jelvényét és fegyverét is.

Tényleg fura világ volt akkoriban.

Krúdy Gyula: Régi pesti históriák

Színes írások (33.)

MAGYAR HÍRLAP

Minden jog fenntartva magyarhirlap.hu

[IMPRESSZUM](#) [KAPCSOLAT](#) [ADATVÉDELEM](#) [ELŐFIZETÉS](#) [HIRDETÉSI LEHETŐSÉGEK](#)
[SZERZŐI JOGOK](#)

PARTNEREINK

